

4+4+4 EĞİTİM SİSTEMİ KAPSAMINDA BİRLEŞTİRİLMİŞ SINIF UYGULAMASINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Arş. Gör. Ebru Külekçi
Kilis 7 Aralık Üniversitesi
ebrukulekci@kilis.edu.tr

Özet

Yapılan çalışmanın amacı 4+4+4 eğitim sisteminin birleştirilmiş sınıflara olumlu olumsuz yansımalarını birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin görüşlerine göre değerlendirmektir. Çalışma nitel bir araştırma ile tasarlanmıştır. Çalışma grubu 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Kilis ve Gaziantep illerinde birleştirilmiş sınıflarda görev yapan 12 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle toplanmıştır. Veriler yazıya dökülerek incelenmiştir. Bütün veriler üzerinden içerik analizi yapılmıştır. Bulgular sonucuna göre 4+4+4 kesintili zorunlu eğitim sisteminin birleştirilmiş sınıflarda öğrenci sayısının azalmasına bağlı olarak az da olsa olumlu katkısı olduğu ama çoğunlukla okul yaşının düşürülmesi, fiziki altyapının yetersiz olması, öğretmenlerin iş yükünü arttırdığı şeklinde olumsuz yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: birleştirilmiş sınıflar, 4+4+4 eğitim sistemi, öğretmenler

AN ASSESMENT OF TEACHERS' VIEWS ABOUT MULTIGRADE CLASSES APPLICATIONS WITHIN THE CONTEXT OF 4+4+4 EDUCATION SYSTEM

Abstract

The aim of this study is to evaluate positive and negative implications of 4 +4 +4 education system according to the views of teachers working in multigrade classes. Qualitative research technique was used. Subjects consist of 12 teachers working at multigrade classes in Kilis and Gaziantep province. In this research, purposive sampling pathway was carried out. Semi-structured interview technique for data collection was used. Interviews were recorded with voice recorder and then content analysis was conducted. According to the results of the study, 4 +4 +4 intermittent compulsory education system have at least some positive effect owing to the reduced number of students in multigrade classes. On the other hand, the results of the study reveal that new system has a negative effect on multigrade classes based on decrease of school age, lack of physical facilities and increase in the workload of teachers.

Key Words: multigrade classes, 4 +4 +4 education system, teachers

GİRİŞ

Yeni değerlerin ve bireye verilen önemin doruk noktalarına ulaştığı yirmi birinci yüzyılda, eğitim sisteminde ön plana çıkan problemlerden birisi de birleştirilmiş sınıflarda öğretim ve bu öğretim sonucu ortaya çıkan kurumsal ve akademik aksaklıklardır.

Birleştirilmiş sınıflar, birden çok sınıfın birleştirilmesiyle oluşturulmuş bir öğrenci grubuyla tek bir öğretmen tarafından öğretimin yapıldığı sınıflardır (Berry, 2000). Birleştirilmiş sınıf farklı yaş grubundaki öğrencilerin bir araya gelerek öğrenim gördüğü sınıflar olarak da tanımlanabilir (Erdem, 2008). Öğretim şekli, birleştirilmiş sınıfları bağımsız sınıflardan ayıran en önemli farklılıktır. Birleştirilmiş sınıflarda öğrenciler, normal öğretimin yapıldığı bağımsız sınıflardan farklı olarak derslerin önemli bir kısmını kendi kendilerine çalışarak ve öğrenerek geçirirler. Bunun sonucu olarak birleştirilmiş sınıflardaki öğrencilere normal öğretimin yapıldığı sınıflardaki öğrencilere göre daha fazla iş ve sorumluluk düşmektedir. (Öztürk, 2003).

Türkiye'deki okulların çoğunda birleştirilmiş sınıflı uygulama devam etmektedir. Türkiye'de birleştirilmiş sınıf uygulaması gerek öğretmen gerek fiziki imkânların ekonomikliği açısından düşünülmüş bir önlem sonucu ortaya çıkmıştır (Köklü, 2000). Ülkemizde birleştirilmiş sınıflar daha çok köy olgusuna dayanmaktadır. Ülkemizin sosyal demografik yapısı ve kırsal yerleşim alanlarının varlığı, nüfusu az olan yerleşim yerlerinde öğrenci sayısının azlığı, az mevcutlu sınıflara birden fazla öğretmen verilmesinin imkânsızlığı nedeniyle, birden fazla sınıfın birleştirilerek bir grup halinde, bir öğretmen yönetiminde okutulması zorunluluğunu doğurmuştur (Köksal, 2002).

MEB'in 2011–2012 eğitim öğretim yılı verilerine göre; 10.413 ilköğretim okulunda 305.201 öğrenci birleştirilmiş sınıf uygulamasına göre eğitim görmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2012a). Buna göre Türkiye'deki ilköğretim okullarının yaklaşık % 35'i birleştirilmiş sınıf içeren okullardan oluşmaktadır. Birleştirilmiş sınıf uygulamaları sadece Türkiye'ye özgü bir yapılanma değildir. Amerika, İngiltere, İsveç, Hollanda, Kanada gibi gelişmiş ülkelerde de birleştirilmiş sınıf uygulamaları eğitime bir alternatif olarak yapılmaktadır (Little, 2001). Adı geçen ülkelerde eğitim öğretimi daha etkili kılmak için bir alternatif olarak ortaya çıkan birleştirilmiş sınıflar ülkemizde zorunluluktan oluşmuş ve uygulamada birçok sorunla karşılaşmaktadır.

Yapılan araştırmalar birleştirilmiş sınıf uygulamasının bazı avantajlarının olduğunu belirtmektedir (Öztürk, 2003, Yıldız ve Köksal, 2009, Köksal, 2002, Kuzu ve Aslan, 2012, Şahin, 2003). Gerek öğretmen kaynağının etkili şekilde kullanımı, her yerleşim birimine beş derslikli bir okul yerine bir iki derslikli okul yapılarak daha çok yerleşim yerine okul yapabilmek imkânının doğması, gerekse farklı yaş, deneyim ve bilgiye sahip öğrencilerin aynı derslikte bulunmasıyla birbirlerinden öğrenmelerine ve yardımlaşmalarına fırsat tanınması, öğrencilerin kendi kendilerine çalışma becerilerini kazanmaları şeklinde avantajlı yönlerinin olduğu söylenebilir (Köksal, 2002). Bu avantajlarının yanı sıra dezavantajlarının daha fazla olduğu söylenebilir. Öğretmenin görev ve sorumluluklarının artması, derse hazırlık için daha fazla zamana ve enerjiye ihtiyacı olması, birleştirilmiş sınıfla ilgili yeterli bilgi ve beceriye sahip olmaması ve yeterli düzeyde rehberlik edecek deneyimli öğretmenlerin olmaması şeklinde öğretmenler açısından olumsuz etkileri vardır. Bunun dışında bağımsız sınıflarda uygulanan müfredatının birleştirilmiş sınıflarda uygulanmasından kaynaklı programının çoğundaki hedeflere ulaşılmaması sonucu öğrencilerin yetersiz bilgilerle mezun olması şeklinde öğrenciler açısından olumsuz etkilerinin olduğu da belirtilmektedir. (Köksal, 2002, Kaya ve Taşdemirci, 2005; Dursun, 2006; Sağ, Savaş ve Sezer, 2009; Yıldız ve Köksal, 2009; Summak, Summak ve Gelebek, 2011; Kuzu ve Aslan, 2012). Birleştirilmiş sınıflar için ifade edilen bu olumsuzlukları artırmak mümkündür. Bu sorunları azaltmak ve birleştirilmiş sınıf uygulamalarını daha verimli hale getirmek amacıyla programlardaki yapılan değişiklikler gibi bazı girişimlerde bulunulmuştur. Son olarak getirilen 4+4 +4 kesintili eğitim sistemi ile birlikte birleştirilmiş sınıflarda da bazı değişimlere gidilmiştir.

30.03.2012 tarih ve 6287 sayılı "İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" gereği yapılan düzenlemeyle 1, 2, 3 ve 4. sınıflar ilkokul; 5, 6, 7 ve 8. sınıflar ortaokul kapsamına dâhil olmuştur. İlgili Kanunla ilkokul 4 yıllık eğitim öğretim veren kurum olarak tanımlandığından, birleştirilmiş sınıf uygulamaları 1, 2, 3 ve 4. sınıfları kapsayacak şekilde uygulanmaya başlanmıştır. Ayrıca 2012-2013 eğitim ve öğretim yılı için, 30 Eylül 2012 tarihi itibarıyla 66 ayını tamamlayan tüm çocukların okul kayıt işlemleri e-okul sistemi üzerinden merkezî olarak yapılacağı ve 60-66 ay arasındaki çocukların ise velisinin yazılı isteği ile gelişim yönünden hazır olduğu anlaşılanların ilkokula devamları sağlanacağı belirtilmektedir (MEB, 2012b). Yapılan bu değişikliklerin birleştirilmiş sınıflara yansımalarının nasıl olduğu yapılan bu çalışmada kapsamında incelenmiştir. Türkiye'de birleştirilmiş sınıflarla ilgili literatür incelendiğinde, çalışmaların özellikle arttığı gözlenmektedir. Günümüze kadar gelinen süreçte, bazı ders içeriklerinin ve uygulanan programın değiştirilmesi dışında, birleştirilmiş sınıflarla ilgili çok yeni denilecek bir çalışma yapılmamıştır. Türk eğitim sisteminde ciddi değişimlerin yaşandığı bu dönemde birleştirilmiş sınıf uygulamasının pedagojik ve kurumsal olarak bu kapsamda yeniden değerlendirilmesi çok önem taşımaktadır. Yapılan çalışmanın amacı 4+4+4 eğitim sisteminin birleştirilmiş sınıflara olumlu olumsuz yansımalarını birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin görüşlerine göre değerlendirmektir.

Problem Cümlesi

Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerinin 4+4+4 eğitim sisteminin birleştirilmiş sınıflarda uygulamasına ilişkin görüşleri nelerdir?

Alt Problemler

1. 4+4+4 eğitim sisteminin birleştirilmiş sınıflara öğretmen, öğrenci ve diğer durumlar açısından olumlu katkıları nelerdir?
2. 4+4+4 eğitim sisteminin birleştirilmiş sınıflara öğretmen, öğrenci ve diğer durumlar açısından olumsuz katkıları nelerdir?

YÖNTEM**Araştırma Modeli**

Bu çalışma nitel bir araştırmadır. Nitel araştırmalar, araştırma yapılan ya da yapılması planlanan kişilerin sahip oldukları deneyimlerinden doğan anlamların sistematik olarak incelenbilmesinde tercih edilen bir tekniktir (Ekiz, 2009). Nitel araştırma tekniklerinin öne çıkan özellikleri doğal ortama duyarlılık sağlaması, araştırmacının katılımcı rolü olması, bütüncül bir yaklaşıma sahip olması, algıların ortaya konmasını sağlaması, araştırma deseninde esnekliği olması ve tümevarımcı bir analize sahip olmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu çalışmada birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin 4+4+4 eğitim sistemi ile ilgili görüşlerini ortaya koymak amaçlandığı için nitel araştırma desenlerinden durum çalışması tercih edilmiştir. Durum çalışması, bir duruma ilişkin etkenlerin bütüncül bir yaklaşımla araştırılması ile bunların ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Çalışma Grubu

Çalışma grubu 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Kilis ve Gaziantep illerinde birleştirilmiş sınıflarda görev yapan 12 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemleri tam anlamıyla nitel araştırma süreci içinde ortaya çıkmıştır. Amaçlı örnekleme çalışmanın amacına bağlı olarak zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine araştırılmasına olanak vermektedir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010). Bu çalışmada da çalışma grubuna dâhil olan öğretmenlere ulaşılabilir olmasından dolayı amaçlı örnekleme kullanılmıştır. Çalışmaya katılan öğretmenlerin demografik özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri

Cinsiyet	Kadın	6
	Erkek	6
Mesleki Kıdem	1-2 Yıl	9
	3-4 Yıl	2
	5 +	1
Okuldaki Öğretmen Sayısı	Tek Öğretmen	7
	2 Öğretmen	4
	3 Öğretmen	1

Tablo 1 incelendiğinde çalışma grubunun 6 kadın, 6 erkek öğretmenden oluştuğu, öğretmenlerin mesleki kıdemlerinin çoğunlukla 5 yılın altında olduğu, 7 öğretmenin tek öğretmenli, 4 öğretmenin 2 öğretmenli, 1 öğretmenin de 3 öğretmenli bir okulda çalıştığı görülmektedir.

Verilerin Toplanması

Yapılan bu çalışmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle toplanmıştır. Bu yöntem ne tam yapılandırılmış görüşmeler kadar katı ne de yapılandırılmamış görüşmeler kadar esnek; iki uç arasında yer almaktadır (Karasar, 2009). Hem sabit seçenekli cevaplamayı hem de ilgili alanda derinlemesine gidebilmeyi birleştirir (Büyüköztürk vd., 2010). Araştırmaya bu esnekliği sağladığı için yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan görüşme soruları araştırmacı tarafından ilgili alan yazının taraması yapılarak hazırlanmış ve uzman görüşü alınarak kapsam geçerliliği gözden geçirilmiş sorulardan oluşturulmuştur. 2 öğretmen ile ön uygulama yapılmıştır. Daha sonra asıl uygulamalar 12 öğretmen ile yapılmıştır. Bazı öğretmenlere görüşme formu mail yoluyla ulaştırılıp cevaplamaları sağlanmıştır. Diğerleri için

de önceden randevu alınarak bire bir görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılacak kişilerden gerekli izin alındıktan sonra ses kayıt cihazı kullanılıp veriler toplanmıştır. Her bir katılımcıya ayrı bir kod verilmiştir.

Parantez içi kodlamada araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Örneğin, 1. Kişi, öğretmenin kodunu; K, kadın, E erkek öğretmeni; 2,3 vs., öğretmenlerin mesleki kıdemini tanımlamaktadır.

Verilerin Analizi

Veriler yazıya dökülerek incelenmiştir. Bütün veriler üzerinden betimsel ve içerik analizi yapılmıştır. Bununla birlikte özgün görüş ve düşünceleri yansıtacak şekilde doğrudan alıntılara da yer verilmiştir. Bunlar araştırma verilerinin geçerlik ve güvenilirliğini artıracak uygulamalar olarak kabul edilebilir. Bu araştırmada görüşme yoluyla elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle incelenmiş ve yorumlanmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. (Yıldırım ve Şimşek, 2008; Bilgin, 2006). Bu araştırmada veriler toplanmadan önce hem temalar hem de temalar altında yer alabilecek kavramlar düzeyinde bir kod listesi oluşturulmuş, bu sayede toplanan verilerin kodlanma işlemi daha kolay gerçekleştirilmiştir. Veri analizinin son aşamasında ise elde edilen bulgular açıklanmış, yorumlar ve sonuçlar sunulmuştur. Araştırma verilerinin sunumunda katılımcılara verilen kodlardan yararlanılmış ve bazı görüşlerden doğrudan alıntılar yapılarak yorumlar desteklenmiştir.

Bu araştırmada kodların ve kategorilerin elde edildiği öğretmenlerin görüşlerinden bire bir alıntı yapılarak 'geçerlilik' sağlanmıştır. Verilerin çözümlenmesi sonucu; bulgular kendi içinde tutarlı, anlamlı ve daha önceden oluşturulan kavramsal çerçeve ve kuramlarla uyumlu şekilde çıkmıştır. Bu durum araştırmanın iç geçerliliğini sağlamaktadır. Görüşme sonunda katılımcıya araştırmacı öğrendiklerini özet olarak aktararak kendi algısının aktarılan verilerin doğru yansıtıp yansıtmadığı sorularak dış güvenilirlik sağlanmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 4+4+4 eğitim sisteminin birleştirilmiş sınıflara etkisi ile ilgili görüşleri 3 ana tema altında toplanmıştır. Bu temalar; 4+4+4 eğitim sisteminin birleştirilmiş sınıflara olumlu katkısı; olumsuz katkıları ve 4+4+4 eğitim sisteminde yaşanan sorunları kaynağı şeklindedir. Bu bölümde öğretmenlerin bu temalarla ilgili görüşlerine yer verilmiştir.

4+4+4 Eğitim Sisteminin Birleştirilmiş Sınıflara Olumlu Katkıları

a). Öğrenciler Açısından Olumlu Katkılar

Görüşme yapılan öğretmenler yeniden yapılanmanın birleştirilmiş sınıflarda öğrenciler açısından bazı olumlu katkıları olduğunu dile getirmişlerdir. Aşağıda öğretmenlerin görüşleri verilmiştir:

- *Öğrencilerin erken yaşta okulla tanışmasını sağladı. Özellikle de okul öncesi eğitimin yaygın olmadığı köyler de bu, çocuklar için olumlu bir katkıdır. Ders yükünün azaltılması ile birinci sınıfa gelen öğrencilerin gelir gelmez yüklü bir müfredatla karşılaşmasını engelledi ve onları okulla bütünleştirdi. Birinci sınıflarda oyun ağırlıklı müfredat 60-72 ay arası çocukların okula uyumunu kolaylaştırmıştır (2. Kişi, E., 2Y.).*
- *Sınıf ve 4. sınıf yaş aralığı az olduğu için güven ortamı pekişmiş ve öğrenciler kendini daha rahat bir ortamda görmeye başlamıştır. Ayrıca birleştirilmiş sınıfta bir sınıfın eksilmesi ile verimlilik artmıştır. (7. Kişi, K., 2Y.), (6. Kişi, K., 2Y.), (9. Kişi, K., 2Y.), (1. Kişi, E., 2Y.), (8. Kişi, E., 5Y.).*
- *Bu sistemle artık 4.sınıflar sosyal bilgiler ve fen bilgisi derslerini kendi 4.sınıf kitaplarını işleyecekler. 5.sınıfa geçmeden 5.sınıf konularını görmeyecekler artık. Öğretmenler öğrencilerle daha çok ilgilenme imkânı bulacaktır (10. Kişi, E., 2Y.).*

Yukarıdaki görüşler incelendiğinde öğrenciler açısından okul öncesi eğitimin yaygın olmağı köy yerlerinde çocuklarının yeni getirilen eğitim sistemi ile daha erken yaşlarda okulla tanışmaları ve okula uyumlarını erken yaşlarda sağlamaları ve 5. sınıfların ortaokula geçmesi ile öğrenciler arasında yaş farkına dayalı sorunlarda azalmalarının olduğunu, sınıf mevcudunda azalmalarının olmasının diğer sınıflara daha fazla zaman ayrılmasına ve 4. sınıflarda daha verimli derslerin işlendiğine olumlu katkı sağladığını ifade etmişlerdir.

b). Öğretmenler Açısından Olumlu Katkılar

Görüşme yapılan bazı öğretmenler yeniden yapılanmanın birleştirilmiş sınıflarda öğretmenler açısından olumlu katkıları olduğunu dile getirmişlerdir. Aşağıda öğretmenlerin görüşleri verilmiştir:

- *Tek öğretmenli sınıflarda öğrenci sayısının azalmasına bağlı olarak öğretmenin iş yükü hafifledi. 1. sınıflara daha fazla ağırlık verilerek birleştirilmiş sınıflardaki okuma yazma sorununu gidereceğini düşünüyorum (1. Kişi, E., 2Y.), (6. Kişi, K., 2Y.), (5. Kişi, E., 2Y.).*
- *Büyük sınıfların gitmesiyle sınıf disiplini sağlamak daha da kolaylaştı. İşim keyifli bir hal aldı diyebilirim (1. Kişi, E., 2Y.), (2. Kişi, E., 2Y.), (3. Kişi, E., 2Y.), (4. Kişi, K., 4Y.), (8. Kişi, E., 5Y), (9. Kişi, K., 2Y.), (12. Kişi, K., 1Y.).*
- *Öğretmenler daha homojen bir sınıf profilinde daha rahat eğitim vermeye başlamıştır. Zira süre 5 yerine 4'e bölünmüştür. Bu da birleştirilmiş sınıfın eğitim kalitesini yükseltecektir (7. Kişi, K., 2Y.).*
- *B grubu öğretmenleri 5.sınıf çocuklar gittiği için 4. sınıflarla daha rahat ilgilenme imkânı bulacaktır. 5. Sınıf programının ağırlığından kurtulmuş olduk (10. Kişi, E., 2Y.), (11. Kişi, K., 4Y.).*

4+4+4 eğitim sisteminin birleştirilmiş sınıflarda öğretmenlere olumlu katkılarına ilişkin görüşleri incelendiğinde 5. sınıfların ortaokula geçmesi ile öğretmenlerin iş yükünün azalması ve buna bağlı olarak disiplin sağlamanın daha da kolaylaşması şeklinde olumlu katkılarının olduğu söylenebilir.

c). Okulun Fiziki Durumu Açısından Olumlu Katkıları

Araştırmaya katılan bazı öğretmenler yeniden yapılanmanın birleştirilmiş sınıflarda fiziki açıdan az da olsa olumlu katkıları olduğunu belirtmişlerdir. Aşağıda öğretmenlerin görüşleri verilmiştir:

- *Okulun fiziki durumunu olumlu etkilediğini söyleyebilirim. Okula zarar veren öğrenci sayısı düştü ve okuldaki araç gereçler daha eşit paylaştırılmaya başlandı (5. Kişi, E., 2Y.).*
- *Sınıf mevcudunun azalmasıyla öğrenciler sıralara ikili oturmaya başladı (2. Kişi, E., 2Y.), (6. Kişi, K., 2Y.).*
- *...Öğrencilerin oyun alanları genişledi. Yaşa bağlı olarak istenen farklı oyun isteklerinde azalma oldu ve öğrencileri oyun bozucu ve kurallara uymayan davranışlarında belirgin azalmalar görüldü. Okulda öğretmen kontrolünde olacak öğrencilerin azalması ve yaşı diğerlerine nazaran büyük olan 5.sınıf öğrencilerin gitmesiyle okuldaki disiplinsiz davranışlarda azalma oldu (12. Kişi, K., 1Y.).*

Görüşmeye katılan öğretmenler bu yeni sistemle birlikte özellikle 5. sınıfların ortaokula geçmesi ile okul eşyalarına zarar veren öğrencilerin sayısında azalma olduğu ve öğrencilerin oyun alanlarının artması şeklinde olumlu katkıları olduğunu belirtmişlerdir.

4+4+4 Eğitim Sisteminin Birleştirilmiş Sınıflara Olumsuz Katkıları

a). Öğrenciler Açısından Olumsuz Katkıları

Görüşme yapılan öğretmenler yeniden yapılanmanın birleştirilmiş sınıflarda öğrencileri olumlu açıdan daha çok olumsuz açıdan etkilediğini vurgulamışlardır. Bu konuda öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

- *Birinci sınıflar arasında yaş farklarından dolayı iki grup oluştu. Birinci sınıf öğrencilerinden 60-66 aylık kesim temel ihtiyaçlarını karşılayamadığı için öğretmenin ekstradan bakıcı rolü üstlenmesi gerekmektedir. ...Ders kitaplarındaki bazı etkinlikler 72 aylık çocuğunun ilgisini çekecek düzeyde hazırlanmış, dolayısıyla 60 aylık çocuk için çok sıkıcı ve zor bir etkinlik oluyor... 60 aylık çocukların okula kabulü diğer çocuklar arasında küçük görülme arkadaş olarak kabul edilmeme ve okula uyum sağlayamama sorunlarına neden oldu (1. Kişi, E., 2Y.), (5. Kişi, E., 2Y.), (9. Kişi, K., 2Y.), (12. Kişi, K., 1Y.).*
- *Beşinci sınıf öğrencilerinin gitmesinden dolayı 1. Sınıf öğrencilerinin yapmakta zorlandığı konularda yardım edecek kimse kalmadı (1. Kişi, E., 2Y.), (11. Kişi, K., 4Y.).*
- *1.sınıfların küçük yaşta okula gelmesi ve hazır bulunuşluluklarının olmaması ve olgunlaşmış olmamaları öğrenmelerini etkiledi. Bir veli çocuğunun 60 ayını doldurduğunu söyledi ve kimliği de o şekildeydi. Fakat öğrenci 60 aylıktan daha küçük duruyordu. Ben bunu araştırdığımda öğrencimin ölen abisinin kimliğini kullandığını ve ailenin kimliği değiştirmediğini, öğrencinin bir yaş daha küçük olduğunu öğrendim. Ama öğrenci sistemde okula kayıt yaptırdı (6. Kişi, K., 2Y.).*
- *ve 4. sınıflar birleştirildi ama 3 ve 4'ün konuları paralel olmadığı için çocuklar da dikkat dağınıklığı yaşıyorlar (3. Kişi, E., 2Y.), (6. Kişi, K., 2Y.).*

- *Evlere sürekli Kürtçe konuşulduğundan çocuklar Türkçe bilmiyorlar. Okulumuzda da anasınıfı olmadığından ve buna 1. sınıfların yaşının aşağıya çekilmesi de eklenince bu öğrencilerin eğitilmesinde sorunlar yaşanmaktadır (9. Kişi, K., 2Y.).*
- *Özellikle küçük öğrencilerin hiç de istemediği olumsuz bir sonuç doğurmuştur. Birçoğu abisi, ablası ile ayrı okullarda okumak zorunda kalmıştır. Birçok köyde çocukların uzak yerlerden yürüyerek geldiklerini göz önünde bulundurursak küçük çocuklar bu yollarda yalnız bırakılmışlardır. Bunun dışında büyük öğrenciler öğrenme ortamında küçüklere rehber olma özelliği taşımaktadırlar. Bu durumda da ister istemez bir sınırlama oluşturuldu (11. Kişi, K., 4Y.).*

Yukarıdaki öğretmen görüşleri incelendiğinde özellikle 1. sınıfların iki gruptan oluşması (60-66 ay ve 66-72 ay) yapılan etkinliklerin öğrencilere uymamasına neden olduğunu, 60-66 aylık öğrencilerin okula uyum sağlaması ile ilgili sorunlar yaşandığı ve öğretmenlerin bir derslik içinde diğer sınıflara zaman ayıramadığını dile getirmişlerdir. Ayrıca ders içerikleri paralel olmamasına rağmen 3. ve 4. sınıfların birleştirilerek derslerin işlenmesi öğrencilerin konuları anlamalarını zorlaştırdığını dile getirmişlerdir. Bu sorunlar derslerin daha az verimli geçmesine sebep olduğu söylenebilir.

b). Öğretmenler Açısından Olumsuz Katkılar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tümü yeniden yapılanmanın birleştirilmiş sınıflarda öğretmenler açısından birçok olumsuzlukları beraberinde getirdiğini belirtmişlerdir. Bu konuda bazı öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

- *Derslerde 5. sınıf öğrencileri bazı durumlarda alt sınıftaki öğrencilere yardımcı olması için görevlendiriyordu. Bu da öğretmene büyük bir kolaylık sağlıyordu. Okul kurallarını alt sınıftaki öğrencilere anlatacak öğrenciler gittiği için bu iş tamamıyla öğretmene kaldı (1. Kişi, E., 2Y.), (6. Kişi, K., 2Y.), (11. Kişi, K., 4Y.), (12. Kişi, K., 1Y.).*
- *1-2 ve 3-4 diye birleştirilmiş sınıflarda sınıflar ikiye ayrıldı. 3-4'ü bir arada okuturken ortak derslerin olmaması ders işlemeyi güçleştirmektedir. Bu sebeple konular geri kalmaktadır. Zaman sıkıntısı yaşıyoruz (2. Kişi, E., 2Y.).*
- *Sistemin alelacele getirilmesi sonucunda karmaşıklık yaşanmış öğretmenler iyi bilgilendirilmemesi sonucu öğretmenler ne yapacaklarını bilememiştir. Özellikle birinci sınıf öğretmenleri sistem hakkında yeterince bilgilendirilmedi ...Oyun ve fiziki etkinliklerde öğretmenler yetersiz kalmaktadır (3. Kişi, E., 1Y.), (4. Kişi, K., 4Y.).*
- *Öğretmenler açısından en büyük sorun yaş sınırı azalan öğrencilerin daha fazla ilgiye muhtaç olması ve okul kültürüne daha zor uyum sağlamalarıdır. Sınıflara ayrılan süre kısıtlıyken 1. sınıflara ayrılan süre daha da az gelmeye başlamıştır. Ayrıca sınıfların bölünme şekilleri de kafa karıştırmaktadır. ...Zira eski sistemde 1-2-3. ve 4-5. sınıfların ortak derleri sıkıntı olmazken şimdi 3-4. sınıfların değişen dersleri ve 1. sınıfların oyun ağırlıklı dersleri ile 2. sınıfların ortak eğitimi zorlaşmıştır (7. Kişi, K., 2Y.), (5. Kişi, E., 2Y.), (9. Kişi, K., 2Y.).*
- *Birinci sınıfların oyun etkinlikleri, kalem tutma becerileri, tuvalete götürme işleri ile uğraşmaktan diğer sınıflara olması gerektiğinden daha az vakit ayırıyorum (10. Kişi, E., 2Y.).*

Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde özellikle 1. sınıflarla ilgilenmeleri için büyük sınıflardan yararlandıklarını ancak 5.sınıfların ortaokula geçmesi ile öğretmenlerin birleştirilmiş sınıflarda en büyük yardımcılarını kaybettiklerini dile getirmişlerdir. Buradan öğretmenin görevlerinin bir kat daha arttığı sonucuna varılabilir. 60-66 aylık öğrencilerin daha çok ilgiye ihtiyacının olması öğretmenlerin daha fazla zaman harcamalarına sebep olduğunu ve bu konuda zaman sıkıntısı yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Ayrıca 4+4+4 eğitim sistemi hakkında fazla bilgilendirilmedikleri için sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir.

c). Okulun Fiziki Durumu Açısından Olumsuz Katkıları

Araştırmaya katılan bazı öğretmenler yeniden yapılanmanın birleştirilmiş sınıflarda fiziki açıdan olumsuzluklar getirdiğini belirtmişlerdir. Aşağıda öğretmenlerin görüşleri verilmiştir:

- *1.sınıf öğrencilerden özellikle 60-66 ay arası çocuklara göre sıralar büyük gelmekte (2. Kişi, E., 2Y.), (5. Kişi, E., 2Y.), (6. Kişi, K., 2Y.), (7. Kişi, K., 2Y.).*

- ...Hazırlanan uyum süreci kitabında haftada 30 saatlik bir süre verilerek 30 saat boyunca öğretmen rehberliğinde oyun şeklinde eğitim istenmektedir. Yalnız unutulmuş o derslik içerisinde sadece 1. sınıfların olmadığı diğer sınıflarda aynı derslikte eğitim aldığı. Durum böyle olunca da 1. sınıf dışındaki diğer öğrencilerin de dikkatleri dağılıyor, onlar da etkinliklere katılmak istiyorlar **(11. Kişi, K., 4Y.)**.

Görüşmeye katılan öğretmenler okulun fiziki koşulların 60-66 aylık öğrenciler için uygun olmadığını belirtmişlerdir. Bunun dışında oyun ve etkinlik ağırlıklı 1. sınıf Uyum ve Hazırlık Çalışmaları fiziki yetersizliklerden dolayı birleştirilmiş sınıflarda uygulanmasının zor olduğunu ve yapılan etkinliklerden dolayı diğer sınıfların dikkatinin dağıldığını dile getirmişlerdir.

4+4+4 Eğitim Sisteminin Birleştirilmiş Sınıflarda Yaşanan Sorunların Kaynağı

4+4+4 eğitim sisteminde birleştirilmiş sınıflarda yaşanan sorunların kaynağına ilişkin öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir:

- Bu sistemin oluşturulmasında hem akademisyenlerin ve hem de biz öğretmenlerin görüşünün alınmamasıdır. Tepeden inme bir uygulama oldu. **(1. Kişi, E., 2Y.), (8. Kişi, E., 5Y.)**.
- Bu sistemin getirilmesinin inada bindirilmesinden dolayı aceleyle pilot uygulama yapılmadan uygulamaya geçilmesi büyük bir sorunun kaynağıdır. **(4. Kişi, K., 4Y.), (12. Kişi, K., 1Y.)**.
- Alelacele getirilmesi ve kimsenin yeterli bilgiye sahip olmaması sorunların asıl kaynağını oluşturmaktadır. **(3. Kişi, E., 1Y.)**.

Görüşmeye katılan öğretmenler yeni sistemle birlikte birleştirilmiş sınıflarda yaşanan sorunların kaynağı olarak ön uygulama olmadan sisteme kısa sürede geçilmesi, öğretmenlere yeterli bilgilerin verilmemesi ve bu konuda onların görüşlerine başvurulmaması şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Bu uygulama ile ilgili öğretmenlerin görüşleri alınmadan ve pilot uygulama olmadan direkt sisteme geçilmesi öğretmenlerin tepkisine neden olduğu sonucuna ulaşılabilir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Mevcut araştırma sonucuna göre yeni getirilen 4+4+4 kesintili zorunlu eğitim sisteminin birleştirilmiş sınıflarda az da olsa olumlu katkısı olduğu ama çoğunlukla birleştirilmiş sınıfları olumsuz yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.

Görüşme yapılan öğretmenler 4+4+4 kesintili zorunlu eğitim sisteminin gerek öğrenci gerek öğretmen gerekse fiziki imkânlar açısından az da olsa olumlu katkısının olduğunu belirtmişlerdir. Asıl olumlu taraf daha önce birleştirilmiş sınıflar 5 sınıftan (1.,2.,3.,4. ve 5. sınıf) oluşurken yeni sistemle beraber 5. sınıfların orta okullara geçmesi ile birlikte sayının 4 sınıfa indirilmesine bağlı olarak öğrenci sayısında azalmanın olmasıdır. Böylece öğretmenin daha az sayıda öğrenci ile daha fazla ilgilenmesi söz konusu olmaktadır. Fiziki açıdan 5. sınıfların ortaokula geçmesiyle öğrenci başına düşen okul alanının daha artması şeklinde olumlu katkısı olmuştur. Ancak bu olumlu taraflar yanında birçok olumsuz getirilerinin de olduğu söylenebilir. Özellikle öğretmenlerin bir pilot uygulama olmadan kendilerini aniden sistemin içinde 60 aylık öğrencilerle bulduklarını ve bu öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin yeterli olmadığı ve kendilerinin de bu öğrencilerin gelişim özellikleri ve eğitimleri ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları gözlenmiştir. Bu durumla beraber zaten birden fazla sınıfla ilgilenmek zorunda kalan birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin işini bir kat daha arttırmıştır. Görüşmeye katılan bir öğretmenin köy yerinde bazen çocukların kimliklerinin doğduğu ayda değil de daha sonraki aylarda hatta yıllarda çıkarıldığı bazen de ölen ağabey-ablalarının kimliklerini kullandıklarını ve bu konuda ailelerin hassasiyetlerinin yeterli olmadığını dile getirmiştir. Öğrencilerin 60 aylıkken değil de daha küçük yaşlarda okula başlamaları öğretmenlerinin onlarla daha fazla ilgilenmesini gerektirmektedir. Ayrıca o yaştaki öğrencinin bazı bilişsel ve psiko-motor becerilerini yerine getirememesi diğer birinci sınıf öğrencileri bu becerileri sağlayıp verilen etkinlikleri yaparken bu öğrencilerde yetersizlik hissinin oluşmasına sebep olabilir. Bu durum da birleştirilmiş sınıfta görev yapan öğretmenlerin iş yükünü artıracak gibi küçük yaştaki öğrencinin de kendine güveninin sebep olabileceği söylenebilir.

Öğretmen görüşlerine göre birleştirilmiş sınıflarda herhangi bir fiziksel düzenleme yapılmadan yeni sistemin getirilmesi bazı sorunlara neden olduğu sonucuna varılmıştır. Özellikle birinci sınıfların 3 aylık uyum sürecinde oyun temelli bir müfredatla etkinlikler yapılması birleştirilmiş sınıflarda diğer sınıfların da aynı derslikte öğrenim gördüğü gerçeğini göz ardı edilerek getirilen bir uygulama olduğu düşünülebilir. Bu konuda araştırmaya dâhil edilen öğretmenler birinci sınıflarla uyum ve hazırlık çalışmaları yapılırken ödevli olan diğer sınıfların dikkatinin dağıldığını ve onların da etkinliklere katılmak istediklerini dile getirmeleri bu konuda sorunlar yaşandığı ve diğer sınıfların çalışma verimini azalttığı sonucuna ulaşılabilir.

Görüşme yapılan öğretmenler özellikle sistemin bir anda getirilmesi sonucunda sistem hakkında yeterli bir şekilde bilgilendirilmediklerini belirtmişlerdir. Böyle bir durumda da kendileriyle aynı durumda olan öğretmenlerle fikir alışverişi yaparak uygulamalar yaptıkları ve bazı durumlarda da eksik bilgilendirildiklerinden uygulamalarda da sorunlar yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Bu durumun da eğitim ve öğretimi aksattığı söylenebilir.

Sonuç olarak birleştirilmiş sınıflarda öğretim bağımsız sınıflardaki öğretimden daha karmaşık ve zordur. Birleştirilmiş sınıflarda öğretmen eğitim öğretime etkinliklerini uygularken diğer öğretmenlere göre daha çok çaba ve zaman sarf etmesi gerekir. Getirilen yeni sistemde de birleştirilmiş sınıflara özgü yeterli bir uygulamanın getirilmemesi ve bağımsız sınıflarda uygulanan program içeriklerinin aynısının birleştirilmiş sınıflarda uygulanması ve uygulamalar için gerekli fiziki düzenlemelerin yapılmaması öğretmenlerin işini daha da zorlaştırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

ÖNERİLER

Elde edilen bulgular doğrultusunda birleştirilmiş sınıflarda daha verimli bir şekilde eğitim öğretim yapılması için aşağıdaki öneriler sunulmaktadır:

- Bu sistemle beraber birleştirilmiş sınıflarda birinci sınıfları da kendi içerisinde 60-66, 66-72 şeklinde ayrılması ve öğrenci sayısı ne olursa olsun ek bir öğretmen görevlendirilmesi verilen öğretimi daha verimli hale getirebilir.
- Tek öğretmenli birleştirilmiş sınıflarda 1. sınıflar için ayrı bir öğretmen ve derslik verilmelidir.
- 60-66 ay öğrencileri için sınıf öğretmenlerine eğitim verilmelidir. Eğitim fakültelerinde sınıf öğretmenlerine verilen derslerin içeriği yeni sisteme göre gözden geçirilmesi faydalı olabilir.
- Birinci sınıf kitaplarının da 60-66 ve 66-72 aylık iki gruba uygun olarak ayrı ayrı basılması daha faydalı olabilir.
- Şehir merkezi ile köy okullarında okuyan öğrencilerin aynı müfredat ve kitaplardan eğitim görmeleri eşitsizliğe yol açacaktır. Köy okullarındaki çoğu öğrenci ders kitaplarındaki geçen kelimeleri anlamakta zorluk yaşamaktadır. Bunun için birleştirilmiş sınıf uygulamasına uygun bir müfredat uygulanabilir.
- 3. ve 4. sınıf müfredatı birleştirilmiş sınıflar göz önüne alınarak tekrar düzenlenmelidir.
- 60-66 aylık öğrencilerin okula kaydı yapılırken okulöncesi eğitim almış olma şartı koşulmalıdır.

KAYNAKÇA

Berry, C. (2000). Multigrade teaching: a discussion document. Erişim tarihi: 10.12.2012 tarihinde <http://multigrade.ioe.ac.uk/fulltext/fulltextberry.pdf> adresinden alınmıştır.

Bilgin, N. (2006). *Sosyal bilimlerde içerik analizi teknikler ve örnek çalışmalar*. Ankara: Siyasal Kitapevi.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (6. baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.

Dursun, F. (2006). Birleştirilmiş sınıflarda eğitim sorunları ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 33-57.

Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (2. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Erdem, A. R. (2008) *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (20. baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kaya, K. ve Taşdemir, E. (2005). Birleştirilmiş sınıflar ile bağımsız sınıflarda ilk okuma yazma öğretiminde karşılaşılan sorunların karşılaştırmalı incelemesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19 (2). 1-26.
- Kazu, H. ve Aslan, S. (2012). Birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi dersi öğretim programına yönelik görüşlerinin incelenmesi (Nitel bir araştırma). *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 7(2). 693-706.
- Köklü, M. (2000). *Birleştirilmiş sınıfların yönetimi ve öğretim*. Ankara: Beta Yayın Dağıtım.
- Köksal, K. (2002). *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Little, W. A. (2001). Mutligrade teaching: towards an international research and policy agenda. *International Journal of Educational Development*, 21, 481-497.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2012a). Birleştirilmiş Sınıflar Haftalık Ders Programları. http://tegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_10/11110255_birlestirilmis_snflar_haf_ders_prg.pdf adresinden 14.12.2012 tarihinde alınmıştır.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2012b). 12 Yıllık Zorunlu Eğitime Yönelik Uygulamalar. http://kesan.meb.gov.tr/documents/2012%2020_sayili_genelge_optimize.pdf adresinden 15.12.2012 tarihinde alınmıştır.
- Öztürk, H. İ. (2003). *Birleştirilmiş sınıflarda öğretim*. Ankara: HD. Yayıncılık.
- Sağ, R., Savaş, R. ve Sezer, R. (2009). Burdur'daki birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin özellikleri, sorunları ve ihtiyaçları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (1), 37-56.
- Summak, S., Summak, E. ve Gelebek, M. S. (2011). Birleştirilmiş sınıflarda karşılaşılan sorunlar ve öğretmenlerin bakış açısından olası çözüm önerileri(Kilis ili örneği). *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(3), 1221-1238.
- Şahin, A. E. (2003) Birleştirilmiş sınıflar uygulamasına ilişkin öğretmen görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 166- 175.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldız, M. ve Köksal, K. (2009). Birleştirilmiş sınıf uygulamasına ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17, 1-14.